

Galaterbrevet

“Abrahamberättelsen”

Denna korta artikel sammanfattar Galaterbrevets huvudbudskap. Den röda tråden genom artikeln är referenserna till Abraham i Galaterbrevet. Artikeln följer Galaterbrevets struktur.

Läs gärna först hela Galaterbrevet rakt igenom. Det tar bara ungefär 30 min. Försök att få en överblick över brevet; fastna inte i detaljer.

Galatien var en provins i Romarriket. Området låg i nuvarande centrala Turkiet. Galat är samma ord som vårt nuvarande ord kelt. Galater var kelter; det fanns keltiska stammar från de brittiska öarna i väst till Galatien i öst.

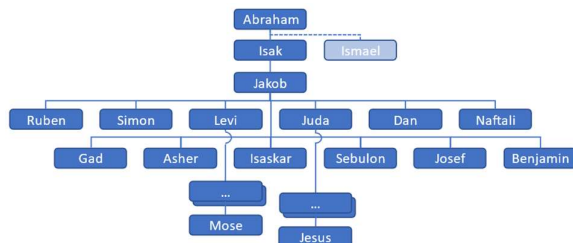

Figur 1 Galatien på romersk tid (i dagens centrala Turkiet)¹

Galaterbrevet skrevs ungefär år 50 e.Kr. av aposteln Paulus. Mottagarna var församlingarna som levde i området Galatien [Gal 1:2]. Församlingarna bestod av judar som hade blivit kristna (juda-kristna), men också av icke-judar som hade blivit kristna (hedna-kristna). De förstnämnda ställde till problem i församlingen. Det är dessa problem som Paulus vill lösa i brevet.

Brevet riktar sig alltså till hela församlingen, men framför allt till de juda-kristna. Vad betyder det egentligen att vara jude? Utifrån brevet ser vi att den judiska identiteten bestod framför allt utav två saker: 1) man är ättling till Abraham; 2) man håller lagen.

Alla judar var och är ättlingar till Abraham. Varje jude tillhör en av de tolv stammarna som motsvarar Jakobs (Abrahams sonsons) barn. Jämför att vara jude med att vara svensk. I princip kan alla bli svenskar. Det finns inga biologiska krav på att vara eller att bli svensk. Det finns ingen gemensam förfader. Till slut är svenskt medborgarskap bara en registrering i ett register. Det är annorlunda med att vara jude. Antingen är man född jude eller inte. Men kan inte bli jude senare i livet.

Figur 2 Abrahams släkträd

Den andra delen av den judiska identiteten handlar om att följa lagen. Det avser Guds lag som förmedlades via Mose och som sammanfattas i de tio budorden [2 Mos 20, 5 Mos 5]. Idag läser vi lagen ofta som bud, precis som till exempel Sveriges lag. Men egentligen är Guds lag snarare livsregler. Jesus sammanfattar lagen så här: "Du skall älska Herren din Gud av hela ditt hjärta och av hela din själ och av hela ditt förstånd." Detta är det största och främsta budet. Sedan kommer ett som liknar det: "Du skall älska din nästa som dig själv." [Matt 22:37-39, SFB98]. Jämför det med Sveriges lag; där finns inga bud som säger att man ska älska sina medborgare.

Judarna trodde att de blev rättfärdiga genom att hålla lagen. Ordet rättfärdig definieras som: rättrådig, ostraffad; rättvis; befriad från synd [SAOL]. Det är precis så det används i dagens rättsväsende (ostraffad, frikänd), och i Bibeln (befriad från synd). Man skulle kunna tolka rättfärdig som "att färdas i rätt riktning" sett med Guds ögon. Konsekvensen av rättfärdighet i Bibeln är frid med Gud [Rom 5].

De juda-kristna i Galatien menade att de blev rättfärdiga genom att hålla lagen, och att de dessutom trodde på Jesus. Egentligen tyckte de att hedna-kristna skulle göra likadant. Det här skapade friktion mellan de juda-kristna och de hedna-kristna i församlingarna.

Men blir man verkligen rättfärdig genom att hålla lagen? Paulus förklarar att det inte alls är så. Det är bara genom tro på Jesus som man kan bli rättfärdig: *Men eftersom vi vet att människan inte förklaras rättfärdig genom laggärningar utan genom tro på Jesus Kristus, så har också vi satt vår tro till Kristus Jesus, för att vi skall stå som rättfärdiga genom tro på Kristus och inte genom laggärningar. Ty genom laggärningar blir ingen människa rättfärdig.* [Gal 2:16]. Även Jesus förklarar i evangelierna att ingen människa kan hålla lagen. Till exempel, i bergspredikan [Matt 5-7] refererar Jesus till budet "du skall inte mördra". Jesus lyfter ribban och förklarar att man även bryter mot det budet om man blir mycket arg på någon eller kallar någon för dumhuvud. Då har man

¹ Caliniuc since Putzger & Westermann atlases (Atlas zur Weltgeschichte, Stier, H.E., dir., 1985), CC BY-SA 4.0, via Wikimedia Commons

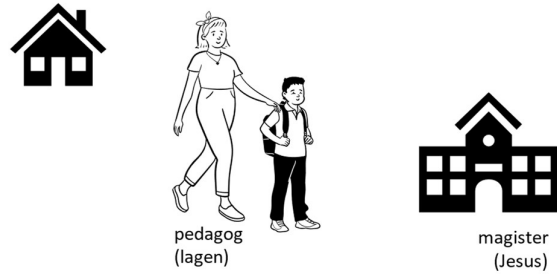
nämligen i sina tankar mördat personen, även om man aldrig kom till en fysisk handling.

Efter Jesu predikningar insåg alla att ingen kan hålla hela lagen. Alla har alltså ett problem. Vi är alla orättfärdiga. Det är bara genom tron på Jesus som vi kan bli rättfärdiga. Det är Jesus som gör oss rättfärdiga [Gal 2:16, se även t.ex. Gal 3:13 eller Rom 2-3]. Det här gällde juda-kristna i Galatien, det här gällde hedna-kristna i Galatien, och det här gäller dig idag! Vi alla behöver räddning, frälsning, från detta problem. Räddningen finns även för dig: *Om du därför med din mun bekänner att Jesus är Herren och i ditt hjärta tror att Gud har uppväckt honom från de döda, skall du bli frälst.* [Rom 10:9].

De juda-kristna hade svårt att ta till sig detta budskap. Att bara tro, är det inte alldeles för enkelt? Dessutom är det ju vår identitet att hålla lagen! Paulus påminner om Abraham, deras gemensamma förfader. Abraham levde långt före Mose lag kom. Men Abraham var rättfärdig ändå [Gal 3:6]. Inte genom att hålla lagen; den fanns inte än. Abraham blev rättfärdig genom tron! Och om Abraham kunde bli rättfärdig genom tron, ja då kunde ju även de juda-kristna i Galatien bli rättfärdiga genom tron. Och det gäller inte enbart judarna då; det gäller alla, även dig idag! [läs gärna Gal 3:1-14].

De juda-kristna svarade på detta resonemang med en mycket rimlig fråga: "Vänta nu, om vi blir rättfärdiga enbart genom tron, varför hade vi då lagen?" Svaret ges i [Gal 3:19-25]. Lägga märke till: *Så blev lagen vår övervakare fram till Kristus, för att vi skall förklaras rättfärdiga av tro.* [Gal 3:24]. I grundtexten används ordet "paidagogos" för övervakaren. Vårt nuvarande ord pedagog kommer därifrån. Idag använder vi ordet mest som synonym för lärare. I den grekisk-romerska världen i Galatien var pedagogen snarare någon som vi idag skulle kalla barnflicka. En av barnflickans uppgifter var att leda barnet från hemmet till skolan. På skolan fanns läraren, magistern. Pedagogen är i Galaterbrevet en symbol för lagen. Skolan och magistern nämns inte explicit, men alla förstod bilden. Magistern är Jesus. Pedagogen leder barnet till Jesus. Och när barnet har kommit fram till skolan, går ansvaret över från pedagogen till magistern. Lite förenklat skulle man kunna sammanfatta hela Galaterbrevet i bilden med pedagogen. Barnen har nu kommit fram till skolgården, och Paulus ropar: "Ni är framme nu! Släpp pedagogens hand, och börja lyssna till vad magistern har att lära er!"

Betyder det att lagen kan slängas? Inte riktigt. Bibeln förklarar att lagen är god [1 Tim 1:8], och att Jesus inte upphäver den [Matt 5:17-20]. Men syftet med lagen är inte att ge rättfärdighet. Syftet med lagen är i stället att ge insikt om synd [Rom 3:20]. Lagen är som en spegel. Utan spegel är det svårt att veta hur man ser ut; hur ens tillstånd verkligen är.

Figur 3 Pedagogen leder barnet till magistern

Idag lever vi i ett samhälle som är genomsyrat av humanism. Man anser att människan i grunden är god. Bibeln förmedlar en helt annan människosyn. Alla människor är älskade av Gud. Men samtidigt är alla människor orättfärdiga; alla behöver frälsning. Vi alla behöver inse vårt problem, vår orättfärdighet. För att inse det problemet behöver vi använda spegeln!

Konsekvensen av Paulus resonemang är: *Alla är ni Guds barn genom tron på Kristus Jesus. Alla ni som har blivit döpta till Kristus har blivit iklädda Kristus. Här är inte jude eller grek, slav eller fri, man och kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus. Om ni nu tillhör honom är ni Abrahams avkomlingar, arvingar enligt löftet.* [Gal 3:26-29]

Alla människor är Guds skapelse. Men alla människor är inte Guds barn. Bara genom tron blir man ett Guds barn. Ditt dop symboliserar att ditt gamla jag har dött, och att du är uppstånden med Jesus i ett nytt liv. Är man ett barn till Gud, så är man ett barn till Jesus. Jesus själv var jude och ättling till Abraham [Figur 2]. Med andra ord: alla barn till Jesus är också ättlingar till Abraham. Då spelar det inte längre någon roll om du är jude eller inte.

Alla troende blir därmed också arvingar till Abraham [Gal 3:29]. Isak var det fria barnet som Abraham hade med sin fria hustru. Men Abraham hade ett barn till. Han hade också en son Ismael med sin slavhustru. Dessa två kvinnor, och dessa två söner, symboliserar olika förbund [Gal 4:21-31]. Jesus förvandlar oss från en Ismael (en slav till synd) till en Isak (ett fritt barn, en arvinge).

Vad betyder detta i praktiken? Det sorgliga är att många kristna lever kvar som en Ismael. Men Jesus förbättrar inte ditt gamla jag; han har förvandlat dig och har gjort dig till en ny skapelse. Romarbrevet uttrycker det så här: *Och anpassa er inte efter den här världen, utan låt er förvandlas genom sinnets förnyelse, så att ni kan pröva vad som är Guds vilja, det som är gott och fullkomligt och som behagar honom.* [Rom 12:2]. Frestelser kommer och kan -om man ger efter för dem- leda till synd. Men vi får ett löfte att ingen frestas över sin förmåga [1 Kor 10:13]. Att leva det nya livet är inte lätt. Vi behöver varandra på denna resa. Och framför allt har vi fått ett löfte att den Helige Ande hjälper oss på denna livsresa [Gal 5:16-26]!